

Van de redactie

In het vorige nummer van het Natuurhistorisch Maandblad hebt U voor het eerst kennis kunnen maken met de rubriek Korte mededelingen. In deze rubriek zouden ons inziens een aantal verschillende zaken een plaats kunnen vinden. Daarbij denken wij in eerste instantie aan uitzonderlijke waarnemingen (in dit nummer bijvoorbeeld een mededeling over albino Egels), maar daarnaast ook aan reacties op eerder verschenen artikelen (zie in dit Maandblad bijvoorbeeld de reacties op het Gentianen-artikel uit het januari-nummer) en aanvullingen op eerder in het Maandblad gepubliceerd onderzoek (als voorbeeld kan hier dienen de mededeling over de Muurhagedis in het vorige Maandblad). Om de korte mededelingen ook kort te houden gaan onze gedachten uit naar kopij ter grootte van ten hoogste één velletje papier (éénzijdig), op de gebruikelijke wijze getypt; slechts in zeer incidentele gevallen zullen in deze rubriek foto's of tekeningen opgenomen worden.

In dit Maandblad vindt U afgedrukt de rede die Professor Westhoff op 15 januari j.l. uitsprak ter gelegenheid van de opening van de tentoonstelling 'Kalkgraslanden, natuur in mensenhanden' in het Natuurhistorisch Museum. Deze tentoonstelling is overigens nog te bekijken tot 14 maart.

Daarnaast treft U een artikel aan over de fauna van waterputten. Waterputten vormen, door hun aard, vanzelfsprekend een heel speciaal biotoop. Behalve dieren die in water voorkomen, dat met de buitenwereld in verbinding staat, komen er ook dieren in voor, die verder alleen in grondwater worden aangetroffen.

Tenslotte reconstrueert de heer De Grood aan de hand van oude gegevens en gesprekken met mensen die er eertijds bij betrokken zijn geweest de cultuur van Kardoer in de omgeving van Maastricht. Kardoer is een zeldzame Artisjok-achtige groentesoort, die tijdens de teelt voor een zekere tijd in het donker 'gebleekt' wordt. In de eerste helft van deze eeuw is daarvoor enige malen gebruik gemaakt van de ondergrondse gangenstelsels van de Sint Pietersberg. De sporen van deze Kardoercultuur zijn daar nog steeds aanwijsbaar.

A.J. Lever

Verslagen van de maandelijkse bijeenkomsten

Te Heerlen op 14 december.

De Hr. O. de Bruyn bracht ons zijn dializing en discussie over de Kerkuijen in Nederland. De spreker had, om op onze bijeenkomst te komen, een reis van meerdere uren achter de rug. Hij woont in de achterhoek en in het midden van het land was een flink pak sneeuw gevallen.

In zijn lezing over de Kerkuil werd de menselijke invloed op het landschap in vroeger tijden besproken. Door deze invloed ontstond een vrij open landschap met bomenrijen langs de wegen en walletjes tussen de akkers.

Door de vroegere landbouwmethoden vonden muizen op de akkers veel voedsel: granen bleven na het maaien nog op het veld om te drogen. In de schuren van de boerderijen vonden de muizen in de winter ook veel voedsel. Van nature broedde de Kerkuil in rotsen. In ons land vond hij daarvoor gelegenheid in kerken. In boerderijen werd broeden mogelijk gemaakt doordat boven in de gevels van de schuren "uilegaten" werden aangebracht. Op de

zolders hadden de Kerkuijen een goed jachtterrein, vooral in de winter als er buiten sneeuw lag.

Weiden en akkers hadden een gevarieerde muizen- en spitsmuizen bevolking. Veelal werden de nestplaatsen zo gekozen dat in natte tijden op de drogere delen en in droge tijden op de nattere delen van het jachtterrein kon worden gejaagd. Door ruilverkaveling en ontwatering verdween echter veel van de gevarieerdheid van het terrein. Ook ging een groot deel van de heggen, wallen en onverharde wegen verloren. De ruilverkaveling was goed voor boeren, maar slecht voor de Kerkuijen. Tegenwoordig wordt echter bij ruilverkaveling wel meer rekening gehouden met de natuurlijke biotopen. Andere ongunstige factoren die de Kerkuijenstand beïnvloeden zijn het gebruik van kunstmest en het bespuiten van bermen en akkers. Door het eerste verdwijnen de ruwgraslanden, waar veel Veldmuizen voorkwamen. Om verschillende redenen, die op zich zelf begrijpelijk zijn, werden vaak de openingen in kerktorens dicht ge-

maakt. De boeren hebben tegenwoordig nauwelijks nog graan in hun schuren en dus weinig muizen, reden waarom dan de uilegaten dicht werden gemaakt. Hierdoor moest in het gebrek aan nestgelegenheid worden voorzien door het plaatsen van nestkasten.

Vroeger kende men Veldmuizenplagen, die met een ritme van ongeveer 3 jaar voorkwamen. De productiviteit van Kerkuijen volgde dit ritme. Tegenwoordig komen muizenplagen nauwelijks meer voor. Bij de vroegere opbouw van het landschap kon de Kerkuil bij een slecht jaar voor een bepaalde prooi soort, overschakelen op een andere prooi soort. In de winter bij sneeuw werd gejaagd op Huismuizen en Huisspitsmuizen bij de boerderijen. In de Achterhoek, een landschap met veel overgangen en gradienten, kwamen in het kleinschalige terrein met verwaarloosde hoekjes 10 Kerkuilnesten per 100 km² voor, hetgeen zeer veel is.

De omgeving van Winterswijk, een hoevelandschap, een halfnatuurlijk landschap met o.a. een oude spoorlijn,